

שוק תלפיות: סמל, שכונה, קהילה

החייאת שכונת השוק, חיזוק הקהילה החיה ופועלת בה והצלת בניין השוק

קורס מיוחד במסגרת הפרויקט דיור-קהילה במימון המלי"ג
2 נקודות מוסמכים פתוח להסמכה (מיועד לסטודנטים מכל המסלולים)

מרצות: פרופ"ח רחל קלוש וד"ר אלונה נצן-שיפטן
מרכזת: אדר' יעל סיון-גייסט

כללי:

הקורס יועבר על ידי צוות יועצים שיעבדו עם קבוצות מצומצמות. המוצר הסופי יציע אסטרטגיה אדריכלית ותכנונית לפיתוח שכונת השוק ולשימור בניין שוק תלפיות. הוא יפותח על סמך מחקר בערוצים שונים (להלן). חלק מההרצאות והאירועים הנלווים יערכו בשיתוף עם הסטודיו התמטי ועם הרצאות אורח פקולטיות.

מטרות:

- מחקר והקנייה של כלי פעולה אדריכליים ואסטרטגיות תכנוניות של התערבות בסביבה עירונית מורכבת
- איסוף, מיפוי וניתוח של עבודות שנעשו בשכונה כפלטפורמה תכנונית
- תיעוד וניתוח של מבנים היסטוריים וטיפול בחומרים ארכיוניים ראשוניים
- הבנת הקשר שבין שימור בניין היסטורי לבין הקהילה, בעלי העניין הפועלים בה, והכוחות החברתיים, הפוליטיים והכלכליים בהם היא נתונה.

מבנה:

- בחלק הראשון של הקורס יכירו הסטודנטים את האיזור ומורכבותו באמצעות סיורים, הרצאות, מפגשים עם אנשי הקהילה. כמו כן ירוכז המידע שהצטבר על השכונה: באקדמיה: פרויקטים שנעשו על השוק וסביבתו, תוצאות הקורס תכנון עם הקהילה, סטודיו, אולפנים וכד'.
- בחלק השני יחולקו הסטודנטים לעבודה עם יועצים בערוצים שונים:
  - זיהוי בעלי העניין ובניין ובשכונה: תושבים, נציגים ממונים לוועד השכונה, פעילים, סוחרים, בעלי קרקע (ממ"י), ארגונים (מ.ק.ס), מחלקות בעירייה וכו'
  - תיעוד וניתוח פיזי של האתר: בניית מאגר מידע על הבניין והשכונה, כולל תכניות, חתכים דרך השכונה, חזיתות, תנועה, סכימות פעילות וכד'.
  - עבודה עם חומרים ארכיוניים: ארכיון משה גרשטל (עיבוד ראשוני של מסמכים מהארכיון ההיסטורי של האדריכל), ארכיונים פרטיים וציבוריים המחזיקים מידע על מבני השכונה והפעילות בה.
  - בניית "ארגז כלים" מורחב לצורך בניית קמפיין: הבנה של תקדימים, כלי שיווק ומיתוג עירוני, ממשקים עם אמנים ויזואליים, שיתופי פעולה עם "בית הספר" ואחרים.
- בחלק השלישי תיערך אינטגרציה של הערוצים השונים לצורך בדיקת אלטרנטיבות לבניית הקמפיין להצלת בניין השוק וסביבתו.

מטלות הקורס והערכתן:

על כל המשתתפים חלה חובת נוכחות בכל השעורים והשתתפות בדיונים. אי-השתתפות בשיעור דורש ידוע מוקדם של המורה והצגת הסבר מניח את הדעת.

10% מהציון הסופי: השתתפות בפגישות ובדיונים

20% מהציון הסופי: הצגת רפרט ביום עיון מרוכז

70% מהציון הסופי: עבודה אישית כולל דיווח במהלך הקורס והגשת פרויקט מסכם כולל מצגת

לוח זמנים

22.3.2012 שיעור 1 (2 ש' הרצאה): **מבוא**

הצגת נושא הקורס, מהלכו, מטרותיו ומטלותיו

חומר רקע: סרט על השוק ופעילות מ.ק.ס (טל סוריאנו)

שלב ראשון: הכרות עם האיזור ומורכבותו

29.3.2012 שיעור 2 (4 ש' הרצאה): **סיור והרצאות באתר**

משתתפים: אדר' יריב לוסטיג (מ.ק.ס.), אדר' ואליד כארכבי (שימור, עיריית חיפה), סמאח חמאד (פעילה שכונתית), ירון הדר (מתנ"ס הדר, עיריית חיפה)

5.4.2012 שיעור 3 (4 ש' תרגול): **הנחיות**

חופשת פסח

-

19.4.2012 שיעור 4 (4 ש' תרגול): **הנחיות**

3.5.2012 שיעור 5 (4 ש' הרצאה): **הגשות שלב א**

שלב שני: עבודה עם יועצים

10.5.2012 שיעור 6 (4 ש' תרגול): **הנחיות עם יועצים בערוצים השונים**

24.5.2012 שיעור 7 (4 ש' הרצאה): **יום עיון: רפרטים של הסטודנטים על חומרי הקריאה**

7.6.2012 שיעור 8 (4 ש' תרגול): **הנחיות עם יועצים בערוצים השונים**

21.6.2012 שיעור 9 (4 ש' הרצאה): **סדנא: הצגת הידע שפותח בערוצים השונים**

שלב שלישי: אינטגרציה של הערוצים השונים

28.5.2012 שיעור 10 (4 ש' תרגול): **הנחיות: אינטגרציה של הערוצים השונים**

דיון סופי להצגת ממצאי העבודה יערך בהשתתפות בעלי העניין השונים

חומרי קריאה:

אלחנני, א. (1998). המאבק לעצמאות של האדריכלות הישראלית במאה ה-20, משרד הביטחון והוצאה לאור בלאס, ג., א. טטנבאום (1998) ריאליזם פוליטי בשנות ה'50-אמנות פוליטית בשנות ה'90, חיפה: מוזיאון חיפה החדש גורן, ת. (2008), שיתוף בצל עימות: ערבים ויהודים בשלטון המקומי בחיפה בתקופת המנדט הבריטי, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן

וייס, י. (2007), נאדי סאליב: הנוכח והנפקד, ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד כרמי-מלמד, ע., ד. פרייס (2011). אדריכלות בפלשתינה-א"י בימי המנדט הבריטי, 1917-1948, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות
לוסטיג, א. (1985) ערבים במדינה יהודית. חיפה, מפרש

קולודני, ז. (2011), הפוליטיקה של הנוף. ייצור נוף בחיפה בין התקופה הקולוניאלית ללאומית.
חיבור על מחקר לשם מילוי חלקי של הדרישות לקבלת תואר דוקטור בפילוסופיה, הטכניון

שרפמן, ד., נחמיאס, א., עורכים (2006), תה על מרפסת הקזינו: דו קיום בחיפה בתקופת המנדט הבריטי, 1948-
1920, משפטון

תומרקין, י. (1988), בניין הארץ: מתקופת התנ"ך ועד ימינו, תל-אביב: משרד הביטחון – ההוצאה לאור

- AlSayyad, N. (1992). Forms of dominance on the architecture and urbanism of the colonial enterprise. Aldershot ; Brookfield, Avebury.
- Boyer, M. C. (1994). The city of collective memory : its historical imagery and architectural entertainments. Cambridge, Mass., MIT Press
- Brown, K., Ed. (2010), Haifa: States of mind, special edition of *Mediterraneans / Méditerranéennes*, vol. 14
- Fuchs, R. (2000). "Public Works in the Holy Land: Government building under the British Mandate in Palestine."
- Fuchs, A.-R. (1998). "The Palestinian Arab House and The Islamic "Primitive Hut". Muqarnas: An Annual on the Visual Culture of the Islamic World **15**: 157-177.
- Haim, B. (2006). "hammami haifa." Third Text **20**(3-4): 281-284.
- Herbert, G. and S. Sosnovsky (1993). Bauhaus on the Carmel and the crossroads of empire: architecture and planning in Haifa during the British mandate. Jerusalem, Yad Izhak Ben-Zvi
- Kallus, R., (2011), "Politics of urban space in an ethno-nationally contested city: strategies and everyday practices", Chapter 4 in Perrone, C., Manella, G., and Tripodi, L. (Eds.), Everyday Life in the Segmented City, Research in Urban Sociology, vol. 11, London: Emerald, pp. 67-96
- Kolodney, Z and Kallus, R. (2008), "From Colonial to National: Landscape Producing Haifa's Cityscape", Planning Perspectives **23**(3): 323-348
- Leibovitz, J. (2007). "Faultline Citizenship: Ethnonational Politics, Minority Mobilisation, and Governance in the Israeli "Mixed Cities" of Haifa and Tel Aviv-Jaffa". Ethnopolitics, **6**(2), 235-263.
- Moravánszky, A. (1998). Competing Visions: Aesthetic Invention and Social Imagination in Central European architecture, 1867-1918. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1998.
- Rabinowitz, D., & Monterescu, D. (2008). "Reconfiguring the "mixed town": Urban transformations of ethnonational relations in Palestine and Israel". International Journal of Middle East Studies, **40**, 195-226
- Richter, L. (1985). Alexander Baerwald 1877-1930: Architect and Artist. Haifa, The National Museum of Science, Planning and Technology
- Sa'ar, A. (1998). "Carefully on the margins: Christian-Palestinians in Haifa between nation and state". American Ethnologist, **25**(2), 214-239
- Swirski, S. (1981). Orientalism and Ashkenazim in Israel. Haifa, Notebooks for Research and Criticism.
- Yazbak, M. (2003). The Arab in Haifa: from Majority to Minority, Process of Change (1870-1948). In: A. Bligh (Ed.), The Israeli Palestinians: An Arab minority in the Jewish State (pp. 123-148). London: Routledge
- Yazbak, M. and Y. Weiss (eds.), (2012), Haifa Before & After 1948: Narratives of a Mixed City, Institute of Historical Justice and Reconciliation Series 6, Hague: Republic of Letters

תקדימים:

חידוש נמל, המבורג

עיר לבנה, תל אביב

Highline, NYC